

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

כז א ש"ע א"ח פ"ח מטע
סעף ב צב"ה"ה:
בז ב מ"י פ"ח מהל' גולב
[ה'הלכה ה] ושלכך ע' סמג
עשין מד טו"ע" א"ח פ"ח
מ"ה ט"ז סעף ב וסעף ט (ר"ב
אלפס לעיל פ"ג דף רנ"ג):
בז ג מ"י פ"ח מהל'
שעבודת הלכה ב סמג
עשין קכג:
בז ד מ"י פ"ח מהל' סוכה
ולולב הלכה ו פ"ז
הלכה טו סמג עשין פג מד
טו"ע" א"ח פ"ח מ"ה ט"ז סעף
א וס"י מ"ה ט"ז סעף א וס"י
מ"ה ט"ז סעף א:

רבינו הגנאל

כל המצוות אין יוצא בהן
אלא דרך גדילתן, העיקר
לטהר והצמח למעלה. שני
עצי שטים עומדים, כלומר,
כמו שנומדין בגדילתן. ר'
שמעון בן יוחי היה במערה
י"ג שנה, ונראה לו בדרך
מראות אלהים גדול כבודו.
והיה יודע בעצמו שהוא
חסיד גדול, והיה אומר יכול
אני לפטור [את] העולם, בן
לז האמור בסדרים אם אמנא
שם כן וכן צדיקים וטובתי
לכל המקום בעבורם, מיום
שנבראתי עד עכשיו, כלומר
בכוחי יתקיים העולם ולא
תקרב, ולא ישחית אלהינו
העולם בעבורי, ואפי' אם
אין שם צדיק [אחר]. ואם
יהיה אלהינו בני עמי משברא
העולם ועד עכשיו, כלומר
שלא תהא עליה בנות המבול
שהיה בכל העולם, כענין
שפירשנו למעלה. ואילמלי
יורם כו'. ולמה יורם לפי
שנתברר לו כי יורם יורם
מוכרחים בעולם הזה כלום,
שכל צדיקים קבלו בעולם
הזה מפני השמור להן לעולם
הבא, ור' שמעון ובני יורם
לא קבלו בעולם הזה, לפיכך
היתה להם זכות גדולה משאר
הצדיקים. ואמר ר' שמעון
ראיתי בני עלייה, פי' ראיתי
ברוח הקודש בנות ראית
הולם, כי הצדיקים שברוך
היה הראויין לעלות לגן
עדן מועטין הן, שהמקום
המוכן להם מגיד זה. ואמר
אם אלה הן מוכרחים וכן
שאני ואלעזר בני מהן,
ואם שנים הן אני ובני
האקשניו איני שהצדיקים
שכלל דור מופרדין [הן]
כפי עצמן, והאמר רבא דרזא
קמא, פי' שורה של צדיקים
הראשונה, דמקמי קב"ה י"ח
אלפי פרסי היא, שנאמר
סביב שמונה עשר אלף.
ופרקין הללו כולן צדיקים
הן, אבל מהן מסתכלין
באספקלריא שאינה מאירה,
ומהן מסתכלין באספקלריא
הגדולה המאירה, ואני אלא
אמרי מועטין הן אלא
[מן] המסתכלין באספקלריא
המאירה, בהן אמריה.
ומקשינן ומי זוטרי כולי האי
להיותם שנים, והאמר אביי
לא פחת עלמא מלי' צדיקי
בכל דור דמקבלי פני שכניה
בכל יום, שנאמר אשרי כל
חובי לו, לו בניגטריא שותא
ותלתין. ופרקין לא קשיא
הא דעילויי בבר הא דלא
עילויי בבר, פי' יש מי שאומר
עילויי בבר הצדיקים העולין
בגן עדן כבניהן, [כלומר]
שהיה הוא צדיק ובני צדיק
במחנה, בגן ר' שמעון ובני
ר' אלעזר זהו שאמ' מותינן
הן ברור זה. ויש מי שאומר
הצדיקים הנכנסים בשיבה
של מעלה בלא בר, כלומר אינן מתעבדין בחוץ עד שילמכו בשכינה, המלאכים הממונים, ויתנת להן רשות ליכנס, לפי
שחן חטובין ורבה לפני [תן] שכניה ואין מי יעכב עליהן, אלא מיד הן נכנסין בלא נטילה רשות, ואלו שהן בענין הזה מועטין
הן, ושאר הצדיקין אינן כן, והלא אביי ורבא דאתרוגים הן לגבי ר' שמעון בן יוחי ואין מקשינן מדבריהם עליו. אלא ללמדך
המסורת שהיה בירם, כדברי אביי ורבא, כך היה בידי הראשונים בקבלה כהלכה למשה מסיני ואין דבריהן [הן], שאלו
הדברים וכיוצא בהן, אי אפשר להאמר אלא בקבלה מן הנביאים, ואלו הדברים שקיבלו מרבותיהם היו מגידין. פי' אני והוא
הורשעה נא. פי' על השכינה הדברים אמורים, כדכתיב בכל צרתם לו צו. הא דאמרי ליה ולך מוכח, אטור, שנמצא משתף שם שמים בדבר אחר נעקף מן העולם שנאמר בלתי לה' לבדו. אלא כן היו אומרים, ליה
ואו מודים ולך מוכח אנו משהו. מתני' אותו היום מקיפין למזבח שבע פעמים. אמר רבה וכו' ליריחו. מתני' כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת כו'. ר' יוחנן בן ברוקה אומר חרות של דקל היו מביאין כו'. מאי טעמא דר' יוחנן בן ברוקה שנאמר
כפות תמרים, תרתי, אחת ללולב ואחת למקדש ואין הלכה אלא ערבה למקדש. אמר ר' יהודה אמר שמואל אלא ערבה ללולב. אמר ר' יוחנן בן ברוקה אומר חרות של דקל היו מביאין כו'. מאי טעמא דר' יוחנן בן ברוקה שנאמר
אחד. ורב דימי ורבין חרוייהו משמא דר' יוחנן, חרוייהו כרבה בר בר חנה קיימי בסוכה.

סביב שמונה עשר ארץ. והאי קרא כתיב צנוף יחזקאל (מח)
גבי מרתה של ירושלים לדעתך היקפה שמונה עשר
אלף קנים דנמנאלת מדת ריבועה (על) ארבעת אלפים וחמש מאות
קנים אורך על ארבעת אלפים וחמש מאות קנים רוחב ומדת הקנה

אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח א"ר
ירמיה משום ר"ש בן יוחי ור' יוחנן משום
ר"ש המחזוי משום ר' יוחנן המכותי כל
העושה "איסור לחג באכילה ושתייה מעלה
עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו
קרבן שנא' אסרו חג בעבותים עד קרנות
המזבח אמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י
יכל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא
דרך גדילתן שנאמר יעצי שטים עומדים
תנ"ה עצי שטים עומדים שעומדים דרך
גדילתן דבר אחר עומדים שמעמדין את
ציפון דבר אחר עומדים שמוא תאמר אבד
סיברם ובטל סיבויין ת"ל עצי שטים עומדים
שעומדים לעולם ולעולמי עולמים ואמר
חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י יכול אני
לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום
שנבראתי עד עתה ואילמלי אליעזר בני
עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו ואילמלי
יותם בן עווייה עמנו מיום שנברא העולם
עד סופו ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום
רשב"י ראיתי בני עלייה והן מועטין אם אלה
הן אני ובני מהן אם מאה הם אני ובני מהן
אם שנים הן אני ובני הן ומי זוטרי כולי האי
והא אמר רבא תמני סרי אלפי אמר רבא
דקמיה קודשא בריך הוא שנאמר סביב
שמונה עשר אלף ל"ק הא דמסתכלי
באספקלריא המאירה הא דלא מסתכלי
באספקלריא המאירה ודמסתכלי באספקלריא
המאירה מי זוטרי כולי האי והא אמר אביי
לא פחת עלמא מתלתין ושיתא צדיקי
דמקבלי אפי שכניה בכל יום שנאמר
אשרי כל חובי לו ל"ו בניגטריא תלתין
ושיתא הוו ל"ק דעילויי בבר הא דעילויי
בלא בר: בשעת פטירתן מה הן אומרים
וכו': והא קא משתתף שם שמים ודבר
אחר ותניא אמר ר' יוחנן בן ברוקה דכתיב
זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל אין להם
אלא לב אחד לאביהם שבשמים אמר רב
יהודה אמר שמואל לולב שבעה וסוכה יום
אחד מ"ט לולב דמפקסי ליליות מימים כל
יומא מצוה באפיה נפשיה הוא סוכה דלא
העושה

אחד זה ואחד זה שבעה. אין
סוכה ולולב שוין לצרכה
דלולב אין מצרך אלא פעם אחת
כיו אכל סוכה כל אימת דנכנס לה
גוים שחלל ושתה וישן ואפילו עשר
פעמים גוים מצרך אכל אחת ואחת
והיינו טעמא דסוכה דאי מתרמי
ליה סעודתא לא אפשר למיכל חוץ
לסוכה אע"פ שכבר אכל צו גוים
בסוכה וכן תפילין כל היום מצותן
שהיו מונחין כראשו וצורעו אכל ולולב
אין עיקר מצותו אלא פ"ח ציוס כדאמ'
(לעיל ד' מב). מדאגבזיה נפיק ציה:

העושה
מפקסי ליליות מימים כולהו
בר חנה אמר רבי יוחנן סוכה שבעה ולולב יום אחד מאי טעמא
סוכה דאורייתא שבעה ולולב דרבנן סגי ליה בחד יומא כי אתא
רבין אמר רבי יוחנן אחד זה ואחד זה שבעה אמר רב יוסף נקוט
דרבה בר בר חנה בידך דכולהו אמוראי קיימי כוותיה בסוכה מיתבי

העושה
הק"ה אין מסתכלין אלא תלתין ושית, אכל בקליטת הטובה לדרין מחוק מסתכלין כמות הכנה (שם). הא דעילויי בבר
שליכין לטול רשות כשנכנסין להסתכל באספקלריא המאירה, כהנהו לא פחותי מתלתין ושית, אכל אותן הנכנסין בלא רשות כדכ
דקסם הנהו מספקא לן כמה הוו (שם). מה תמר זה אין לו אלא לב אחד. סוף יט לו כמו אילן אכל אין לו כנפשו אלא
גנוצו עמי על כל גויה (מגילה יד). דמפקסי ליליות מימים. שאין מצותו בלילה (ב"צה ל).

אסרו. אגודה של לולב: **עצוסיס**. זהדס שהוא עבות של ג' צדין
קליעה: **עד קרנות**. הרי הוא לכס כמתן דמיס צבקרנות המזבח:
איסור לחג. אגודה לחג: **באכילה ושתייה**. שקורא לחג עונג
צמאכל ומשתה. ויש אומרים יום שלאחר החג: **עצוסיס**. צממות
עבות ושמונות: **כל המצות**. כגון

קרשי המשכן ועמודים ולולב והדס
וערבה: **דרך גדילתן**. התחמוץ
למטה והעליון למעלה: **שמעמדין**
אם יצפון. היפוי של זהב קצוב
בהן צמסמרות של זהב כדכתיב
(שמות כו) ואת הקרשים תפסה זהב
ולא היה עושה טס ארוך כמדת
הקרב שיעמוד מאיליו: **אבד סיברס**.
משגגו אהל מועד בטל לו עולמית:
סבוייס. מוחלסת ומצטט כדמתרגמינן
בטל נא (בדלשית טו) איסתי כען
לשמא: **לפטור**. צוכתי מני סובל
כל עונותיהם ופוטורן מן הדין:
יוסס בן עוויסה. דליק היה ועניו
יותר משאר מלכים וזכה כצידוד
אציו ועליו נאמר בן יכבד אב(מלאכי

א) שכל הימים שהיה אציו מלורע
והוא היה שופט עם הארץ כדכתיב
(מלכים טו טו) ויוסס (בצנו) שופט וגו'
לא נטל עליו כתר מלכות בחייו וכל
דינין שהיה דן אומרן בשם אציו:
ועד סופו. עד שיכלה העולם:
ראיסי בני עלייה והן מועטין. רואה
אני לפי מעשה הצדיקים שצני עלייה
כת המקבלין פני שכניה מועטים
הם: **סביב שמונה עשר אלף**. סיפיה
דקרא ה' שמה דלע"ג דצירושלים
שלעמית ללכא כתיב קרא דרשינן ליי
נמי להכי דמקוס ששכינה שמה סובבין
אותו שמונה עשר אלף והם הצדיקים
הגמונים לפנים ממלאכי השרת שנא'
(במדבר כג) כעת יאמר ליעקב
ולישראל מה פעל אל ואומר (ישעיה
כג) ליושבים לפני ה' יהיה סמרה
ואומר (שם ז) והיו עיניך דלרות
את מורין: **אספקלריא**. מראה
שחולצת ציניהם לשכינה: **מאירה**.
כמראה זו שראוין צה ויש דליקים
שאין מאירה להם כל כך ואין יכולין
לראות ממס: **אשרי כל חובי לו**.
המתחייב לכת שהוא כמננין לו: **בבר**.
ברשות: **דעילויי בלא בר**. בלא רשות
מועטים והן צבנהו קאמר אני ובני
מהס: **שבע פעמים**. אמתניתין
קאי: **יופי נף**. היופי הזה אנו עושין
לך שאתה מכפר עלינו: **ליה ולך**.
אנו עושין את הכבוד הזה: **ליה**
אנו מודים. שהוא אלהינו: **ולך אנו**
משנחים. שאתה חביב לפנינו לכפר
עלינו. מודים לאו לשון הוד אלא לשון
תודה שאנו מודים צו ולא כופרים:
ר' לוי אומר **כסמך**. טעמא דרבי
יוחנן בן ברוקה לאו מקרא נפיק
אלא סברא שהוא סימני יפה לקילוסין
של ישראל: **אין לו אלא לב אחד**.
כעין מוח יש צו כגון פען האגוז
והגפן ואין לו אלא פען האמנעי
הזקוף ועולה וגדל למעלה ולא
צחירומיו ומכדומיו: **סוכה שבעה**.
לצרכה: **ולולב יום אחד**. ואע"פ

העושה
הק"ה אין מסתכלין אלא תלתין ושית, אכל בקליטת הטובה לדרין מחוק מסתכלין כמות הכנה (שם). הא דעילויי בבר
שליכין לטול רשות כשנכנסין להסתכל באספקלריא המאירה, כהנהו לא פחותי מתלתין ושית, אכל אותן הנכנסין בלא רשות כדכ
דקסם הנהו מספקא לן כמה הוו (שם). מה תמר זה אין לו אלא לב אחד. סוף יט לו כמו אילן אכל אין לו כנפשו אלא
גנוצו עמי על כל גויה (מגילה יד). דמפקסי ליליות מימים. שאין מצותו בלילה (ב"צה ל).

העושה
הק"ה אין מסתכלין אלא תלתין ושית, אכל בקליטת הטובה לדרין מחוק מסתכלין כמות הכנה (שם). הא דעילויי בבר
שליכין לטול רשות כשנכנסין להסתכל באספקלריא המאירה, כהנהו לא פחותי מתלתין ושית, אכל אותן הנכנסין בלא רשות כדכ
דקסם הנהו מספקא לן כמה הוו (שם). מה תמר זה אין לו אלא לב אחד. סוף יט לו כמו אילן אכל אין לו כנפשו אלא
גנוצו עמי על כל גויה (מגילה יד). דמפקסי ליליות מימים. שאין מצותו בלילה (ב"צה ל).

העושה
הק"ה אין מסתכלין אלא תלתין ושית, אכל בקליטת הטובה לדרין מחוק מסתכלין כמות הכנה (שם). הא דעילויי בבר
שליכין לטול רשות כשנכנסין להסתכל באספקלריא המאירה, כהנהו לא פחותי מתלתין ושית, אכל אותן הנכנסין בלא רשות כדכ
דקסם הנהו מספקא לן כמה הוו (שם). מה תמר זה אין לו אלא לב אחד. סוף יט לו כמו אילן אכל אין לו כנפשו אלא
גנוצו עמי על כל גויה (מגילה יד). דמפקסי ליליות מימים. שאין מצותו בלילה (ב"צה ל).

(א) יומא עב, (ב) סתהדין
אז: (א) [סתהדין אז: ע"ש],
(ד) [בסתהדין איתא דלא
הוא דקמיה קודשא בריך הוא
תמני סרי אלפי הוא שנאמר
י"י וי"א בעירון] (ה) כפי'
איתא וכו' דלא, (ו) ג"ז
שם, (ז) [הסתהדין הנכנסין
בלא רשות המלאכים העומדין
לפני השכינה מועטין אכל
המלאכים שאין נכנסין עד שילמכו
המלאכים בשכינה הכנה הן
ישו אומרים הצדיקים העולין
בגן עדן צבניין כלומר שיהא
דליק ובני כמותו כמו ר'
שמעון ובני מועטין חל אמר
מועטין כדור הזה. ענין ענין
בז א], (ח) סתהדין סג.
ונ"ע מוס' שם ד"ה לל',
(ט) נפי' דס"ל ל"י צ"ב ע"ה אס'
(י) [בכמה וכו'] (י) [וגילה ד',
(כ) [וגילה ל',] (ל) [וגיל בן המך,
על הצית], (מ) [ועירובין מו:],
(נ) [לעיל ל',] (ס) רש"ל מ"ו.

תורה אור השלם

1. וְיִשְׁתֶּף אֶת הַקִּרְשִׁים
לְמִשְׁכָּן יַעֲצֵי שִׁטִּים
עֹמְדִים: שמות כו טו
2. קִיבֵם מִשְׁמַח עֶשֶׂר אֲלֶף
וְשֵׁם הָעֵדִי מִיּוֹם יְזַמְנֶה:
3. וְלָבֵן תַּחֲבֹה יְזַלְתַּנְבֵּם
וְלָבֵן יָרֹם לְרִדְמֶיכֶם כִּי
אֵלֹהִים מִשְׁפָּט יִשְׁאֲרֵי כָל
חַיִּיבֵיהֶם לִי:
4. וְכַח לֹאֲלֵהֶם יִתְרָם
בְּלַחֲתֵי לֵךְ לְבָדוֹ:
5. וְלִקְרַחְתֶּם לְכֶם בְּיוֹם
הַקְּדָשׁוֹךְ פִּירֵי עֵץ הָדָר כַּפַּת
הַמִּקְרָשׁ וְהַעֲנַף יַעֲץ עֵבֶת
וְעֵרְבֵי בַחֲלֵי שִׁמְשֹׁמֹתֶיךָ לְפָנֶיךָ
יִתְרָם: שבת פ"ח קמ"ב

הנהגות הב"ח

- (א) תוס' ד"ה סביב וכו'
- (ב) בא"ד דקמיה קודשא בריך
הוא הוא דלכתיב:

גליון הש"ס

בגמ' שמתאמר אבד
נכנס. ועיונין כל ע"ב:
שם יבול אנו לפטור. עיין
אבות דר' נתן פט"ז:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מודים. צ"ל מנכרס:

מוסף רש"י

דרך גדילתן. העליון למעלה
והתחתון למטה (ויאמר עב).
שמעמדין את ציפיון. ציפו
ציפו ההיב מעמדין על ידי
ממקומו. לשון אהל שלל
התלבוש ולא נפל ציפיון (שם).
שמתאמר. משמנו, אבד
בסרס. שלל טעונו ע"ד,
ובטל סיבויין. מה שאנו
סוקין וצופין להן (שם).
אם אלה הן אני ובני
מהן. רשב"י לא היה
ידע אם אלה הם אם
מאה הם אם שנים הם
(סנהדרין צ"ט). סביב שמונה
עשר אלה. צירושלים של
מעלה משמתי קרא צנוף
יחזקאל (שם). באספקלריא
המאירה. בחוק נהיה של
העושה
הק"ה אין מסתכלין אלא תלתין ושית, אכל בקליטת הטובה לדרין מחוק מסתכלין כמות הכנה (שם). הא דעילויי בבר
שליכין לטול רשות כשנכנסין להסתכל באספקלריא המאירה, כהנהו לא פחותי מתלתין ושית, אכל אותן הנכנסין בלא רשות כדכ
דקסם הנהו מספקא לן כמה הוו (שם). מה תמר זה אין לו אלא לב אחד. סוף יט לו כמו אילן אכל אין לו כנפשו אלא
גנוצו עמי על כל גויה (מגילה יד). דמפקסי ליליות מימים. שאין מצותו בלילה (ב"צה ל).